

ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

УДК 330.322

П. В. БРІНЬ, Я. Г. СІРОБАБА

ПОРІВНЯННЯ МЕТОДІВ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ

У статті проводиться досліджується сутність оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, проводиться порівняння методів оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, зокрема розглядаються особливості застосування статичних та динамічних методів, розглядаються переваги та недоліки їх застосування. Окремо розглядаються особливості застосування динамічних методів оцінювання ефективності інвестиційної діяльності менеджментом промислових підприємств.

Ключові слова: інвестиції, оцінювання ефективності інвестиційної діяльності, динамічні та статичні методи оцінювання ефективності інвестиційної діяльності.

Вступ. Одним з важливих етапів у діяльності кожного підприємства є прийняття рішень, пов'язаних інвестуванням. Для того, щоб мати уявлення про ефективність вкладень і прибутковості проекту, в який вкладаються інвестиції, необхідно проводити ретельний фінансовий аналіз майбутніх доходів, витрат і чистого прибутку, який повинен забезпечити окупність початкових інвестиційних вкладень. Завдання керівника полягає у виборі рішень, що забезпечують потік грошових коштів, що забезпечують максимальну вартість порівняно з обсягом капітальних вкладень в інвестиційний проект.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Існує ряд методів оцінки привабливості інвестиційних проектів [1, 2] і кілька основних показників ефективності. Кожен метод у своїй основі має один і той же принцип: в результаті реалізації проекту підприємство має отримати прибуток (повинен збільшитися власний капітал підприємства), при цьому різні інтегральні показники характеризують проект з різних сторін і можуть відповідати інтересам різних груп осіб, які мають відношення до даного підприємства, - кредиторів, інвесторів, менеджерів.

Метою статті є визначення особливостей застосування методів оцінювання ефективності інвестиційної діяльності.

Основні результати дослідження. Сутність визначення економічної ефективності полягає в порівнянні витрат і результатів в абсолютному та відносному вираженні. Результати відображають поставлені в інвестиційному проекті цілі і, по суті, є тими завданнями, які повинні бути вирішені в ході реалізації проекту. Досягнення результатів неможливе без здійснення витрат (одноразових і поточних). Різниця результатів і витрат формує ефект, який дозволяє зробити висновок про наявність прибутку (збитку). Співвідношення результатів і витрат формує ефективність і дозволяє судити про те, якою ціною отриманий результат. Всі ці поняття лежать в основі методів

оцінки економічної ефективності інвестиційних проектів. В даний час виділяють дві групи методів, використовуваних для оцінки ефективності інвестиційних проектів – статичні і динамічні.

Статичні методи не припускають коригування грошових потоків з урахуванням фактора часу. Відповідно, перевагою даних методів є простота розрахунків. До статичних методів оцінки ефективності інвестицій можна віднести розрахунок терміну окупності і норми прибутку.

Термін окупності інвестицій. Термін окупності - це розрахунковий період відшкодування початкових вкладень (інвестицій) за рахунок прибутку від проектної діяльності. До переваг цього методу слід віднести простоту і наочність розрахунків. Однак у даного методу є і дуже серйозні недоліки. По-перше, вибір бази порівняння - нормативного терміну окупності - може бути суб'єктивний. По-друге, метод не враховує прибутковості проекту за межами терміну окупності і, отже, не може застосовуватися при порівнянні варіантів з однаковими періодами окупності, але з різними термінами життя. Крім того, метод не годиться для оцінки проектів, пов'язаних з принципово новими продуктами, або продуктами інноваційного характеру. Точність розрахунків за таким методом у великій мірі залежить від частоти розбиття терміну життя проекту на інтервали планування.

Проста норма прибутку. Коефіцієнт, який розраховується за цим методом, аналогічний коефіцієнту рентабельності капіталу і показує, яка частина інвестиційних витрат відшкодовується у вигляді прибутку протягом одного інтервалу планування. Порівнюючи розраховану величину норми прибутку з мінімальним або середнім рівнем прибутковості, інвестор може прийти до висновку про доцільність подальшого аналізу даного інвестиційного проекту.

Позитивною рисою даного методу, як і першого, є простота розрахунків. Однак є і суттєві недоліки: не враховується цінність майбутніх надходжень, існує

© П. В. Брінь, Я. Г. Сіробаба, 2015

велика залежність від обраної для порівняння базової величини чистого прибутку, отримана при цьому норма прибутку відіграє роль середньої за весь період, тобто метод досить грубий.

Динамічні методи інвестиційних розрахунків використовуються для обґрунтування інвестиційних проектів у тому випадку, коли мова йде про довгострокові проекти, які характеризуються мінливими в часі доходами і витратами. В основі застосування динамічних інвестиційних розрахунків лежать певні вихідні умови і передумови, виконання яких забезпечує можливість як здійснення самих розрахунків, так і отримання заслугують довіри результатів.

Серед них виділяють наступні умови.

1. Розглядається довгостроковий інвестиційний проект, що має термін реалізації або корисного використання кілька років або періодів іншої тривалості, якщо в якості одиниці періоду обраний термін менше одного року (півріччя, квартал, місяць тощо). У випадках коли це спеціально не обмовляється, вважається, що одиницею періоду є один рік.

2. Кожен інвестиційний проект описується грошовим потоком, елементи якого являють собою сальдо доходів і витрат інвестора (грошові потоки) за кожну одиницю періоду реалізації. Негативне значення компонента платіжного ряду означає, що в даному році витрати інвестора перевищили його доходи, а позитивне значення свідчить про перевищення доходів над витратами.

3. Повинен існувати розвинений ринок капіталу, що забезпечує можливість отримання зовнішнього фінансування інвестиційних проектів та додаткового ефективного використання тимчасово вільного капіталу інвестора.

4. Передбачається, що майбутні доходи і витрати інвестора, пов'язані з реалізацією інвестиційного проекту, точно відомі, тобто мова йде про гарантоване вкладенні капіталу і відсутності невизначеності вихідної інформації.

Динамічні методи, засновані на дисконтуванні грошових потоків, є найбільш поширеними і загальноприйнятими. Дана модель дозволяє врахувати необхідну норму прибутковості, вартість грошей у часі та ризик проекту. Однак на практиці існують складнощі в методах визначення норми доходу; слабо опрацьовано питання коректності використання чистого дисконтованого доходу (NPV) при оцінці ефективності інвестиційних проектів, наприклад, якщо NPV позитивний, неважливо, наскільки він низький, то проект завжди вважається ефективним; не існує методу визначення оптимальної тривалості інвестиційного проекту (чим довше життєвий цикл або термін реалізації проекту, тим важче прогнозувати результати і тим ненадійніше стають розраховані показники ефективності); немає чітких практичних рекомендацій для вибору кращого з альтернативних проектів (використання (NPV) і внутрішньої норми прибутковості (ВНД, IRR) для цього найчастіше суперечливо).

Висновки. Одним з важливих елементів управління інвестиційною діяльністю є оцінювання її ефективності.

Існує дві групи методів визначення ефективності інвестиційних проектів – статичні (які на потребують корегування грошових потоків з урахуванням фактору часу) і динамічні (побудовані на базі дисконтування).

Хоча існує ряд проблем у процесі застосування динамічних методів оцінювання, вони є більш точними, що зумовлює доцільність їхнього застосування.

Список літератури: 1. Шеремет А. Д., Негашев Е. В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций // 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 208 с., 2. Бланк И. А. Финансовый менеджмент. // 2-е изд., перераб. и доп. — К.: Эльга, Ника-Центр, 2007. – 521 с.

Bibliography (transliterated): 1. Sheremet, A.D., and E.V. Negashev. *Metodika finansovogo analiza kommercheskih organizacij*. 2nd ed. Moscow: INFRA-M, 2008. Print. 2. Blank, I.A. *Finansovij menedzhment*. 2nd ed. – Kyiv: Elga Nika Zentr, 2007. Print.

Надійшла (received) 18.06.2015

Відомості про авторів /Сведения об авторах /About the Authors

Бринь Павло Володимирович – кандидат економічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри менеджменту та оподаткування; тел.: (057) 70-76-539; e-mail: pavelbrin@ukr.net.

Бринь Павел Владимирович – кандидат экономических наук, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», доцент кафедры менеджмента и налогообложения; тел.: (057) 70-76-539; e-mail: pavelbrin@ukr.net.

Brin Pavlo Volodymyrovych –Candidate of Economic Sciences (Ph. D.), National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute", Associate Professor at the Department of management and taxation; tel.: (057) 70-76-539; e-mail: pavelbrin@ukr.net.

Сиробаба Яна Геннадіївна – магістрант, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; тел.: (057) 70-76-539; e-mail: pavelbrin@ukr.net.

Сиробаба Яна Геннадиевна – магістрант, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт»; тел.: (057) 70-76-539; e-mail: pavelbrin@ukr.net.

Sirobaba Yana Hennadiivna – undergraduate, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"; tel.: (057) 70-76-539; e-mail: pavelbrin@ukr.net.